

Верховний
Суд

Витрати на професійну правничу допомогу

в адміністративному судочинстві

Огляд практики КАС ВС · 2018 — травень 2026 року

Ключові правила доказування, співмірності та процесуальних строків

Компенсація виникає лише тоді, коли виконані чотири умови

Договір з адвокатом — це лише початок. Суд оцінює процесуальну поведінку, докази та розмір вимоги в сукупності.

01

Належне звернення

Чітка вимога про розподіл витрат, а не загальна фраза в позові.

02

Докази

Договір, акт або опис робіт, розрахунок та підтвердження обов'язку оплатити.

03

Реальність

Послуги фактично надані, необхідні та пов'язані саме з цією справою.

04

Співмірність

Складність, час, обсяг, ціна позову та значення спору для сторони.

Суд є арбітром: ініціатива та докази належать сторонам

01

Заявник

Заявляє вимогу, подає докази та пояснює, чому сума є необхідною.

02

Інша сторона

Заперечує та доводить неспівмірність, якщо просить зменшити витрати.

03

Суд

Оцінює доводи обох сторін і не діє на користь жодної з них.

Суд не може самотійно зменшувати суму лише через власне уявлення про її завищення.

Заява і докази проходять дві різні часові межі

Ключова помилка — вперше просити про компенсацію вже після остаточного рішення.

ДО РІШЕННЯ

Заявити вимогу

Сформулювати окреме, зрозуміле прохання про розподіл витрат.

ДО УХВАЛЕННЯ

Попередити про докази

Якщо їх неможливо подати зараз — заявити, що вони будуть надані після рішення.

ПІСЛЯ РІШЕННЯ

Подати протягом 5 днів

Докази приймаються в п'ятиденний строк лише за умови своєчасної заяви.

Загальна фраза «стягнути судові витрати» без складу, мотивів і розміру — не належна заява.

Пакет документів має показати зміст, вартість і зв'язок послуг зі справою

Що має бути в матеріалах

01	Договір	умови, вид гонорару, обсяг доручення
02	Акт або опис робіт	які саме послуги надані у цій справі
03	Розрахунок	фіксована сума або ставка × кількість годин
04	Оплата або борг	платіжні документи або належно оформлений обов'язок оплатити
05	Причинний зв'язок	доцільність послуги та її вплив на бажаний результат

НАСЛІДОК

Немає документів
або розрахунку

→ підстава відмовити у
відшкодуванні заявленої суми

Витрати можуть бути як сплаченими, так і такими, що підлягають сплаті — але обов'язок має бути доведений.

Суд перевіряє витрати у двох площинах

01

Реальність і необхідність

- послуга дійсно надана
- вона пов'язана з розглядом справи
- її надання було доцільним
- вартість підтверджена документами

02

Розумність і пропорційність

- складність спору та виконаних робіт
- час і обсяг послуг
- ціна позову
- значення справи та публічний інтерес

Результат розгляду не скасовує обов'язку оцінити ці критерії.

Перевірка обґрунтованості — завжди; зменшення за неспівмірністю — за клопотанням

СУД ПЕРЕВІРЯЄ САМОСТІЙНО

Незалежно від заперечень

- чи заявлено вимогу належним чином
- чи дотримано строків
- чи підтверджені обсяг і вартість
- чи пов'язані послуги зі справою

ПОТРІБНЕ КЛОПОТАННЯ ОПОНЕНТА

Щоб зменшити суму

- вказати, які витрати є завищеними
- зіставити їх зі складністю та обсягом
- надати докази неспівмірності
- запропонувати обґрунтований розмір

Тягар доведення неспівмірності покладається на сторону, яка просить зменшити витрати.

Фіксований гонорар не потребує погодинної деталізації

ФІКСОВАНА СУМА

Розмір визначений самим договором

- не залежить від кількості годин
- відсутність часової деталізації не є автоматичною підставою для відмови
- суд усе одно оцінює реальність і розумність

ПОГОДИННА ОПЛАТА

Ставка × підтверджений час роботи

- вартість нормо-години за договором
- кількість часу за актом або розрахунком
- конкретні дії: засідання, документи, ознайомлення

В обох моделях вирішальним залишається зв'язок послуг із конкретною справою.

Домовленість з клієнтом не означає автоматичної компенсації з опонента

ДОГОВІР

Сторони можуть погодити гонорар, залежний від результату

КОМПЕНСАЦІЯ

Суд відшкодовує лише обґрунтований розмір

Реальність

витрати дійсні

Необхідність

саме такий обсяг був потрібний

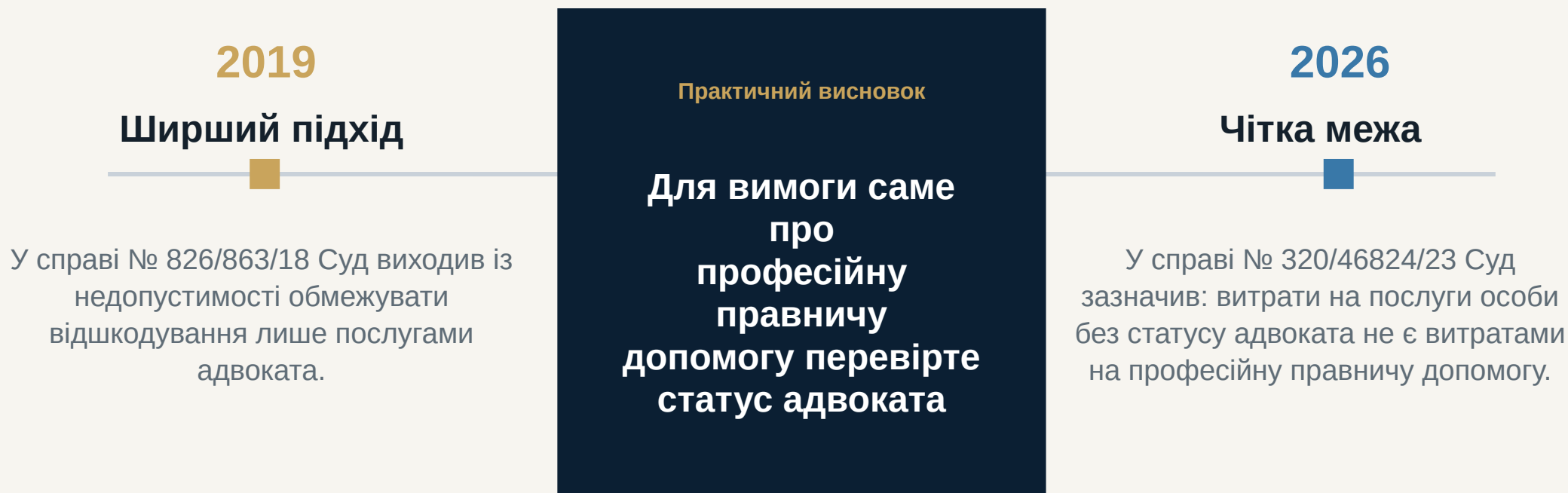

Розумність

сума відповідає обставинам справи

Практика містить різні формулювання; у 2026 році КАС ВС провів чітке розмежування

Поняття «правова допомога» та «професійна правнича допомога» не є тотожними.

Сам факт закриття справи не визначає, хто має нести витрати

01 Відмова від позову

Потрібно встановити, чиї неправильні дії спричинили спір; ч. 8 ст. 139 КАС України — право, а не автоматична санкція.

02 Помилкова юрисдикція

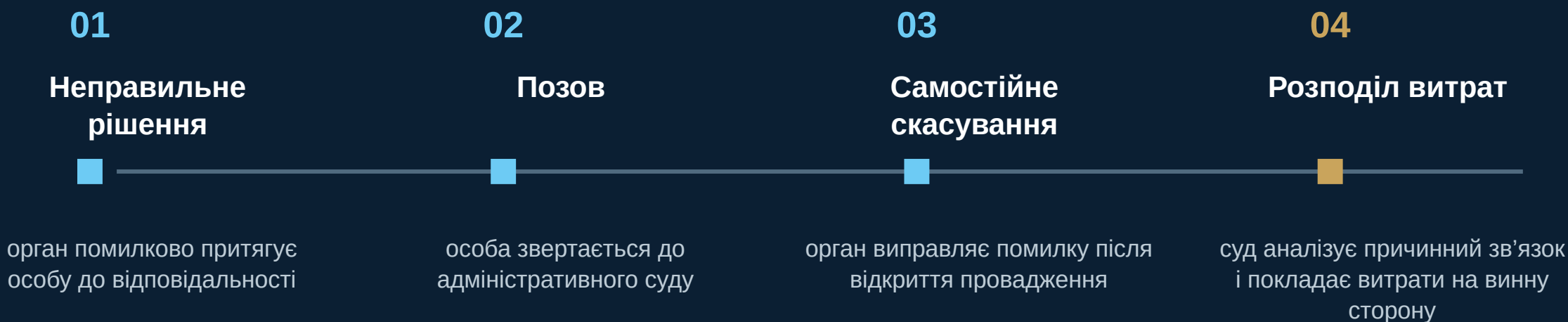
Саме звернення не до того суду ще не є завідомо безпідставною або штучною поведінкою позивача.

03 Самовиправлення органу

Оцінюється причинний зв'язок: чи виник спір через неправомірні дії органу і чи дав він привід для звернення до суду.

Базовий принцип: витрати несе сторона, з вини якої вони виникли — але цю вину треба мотивовано встановити.

Орган усунув порушення після позову: вирішальним є те, хто спричинив спір

Закриття за п. 8 ч. 1 ст. 238 КАС України саме по собі не є достатньою підставою для компенсації.

Після основного рішення питання витрат вирішується лише у визначених випадках

01

Питання не вирішено

Основне рішення не містить розподілу витрат, хоча належна вимога була заявлена.

02

Докази неможливо подати

Є поважні причини, про які заявлено до завершення розгляду; докази подаються пізніше.

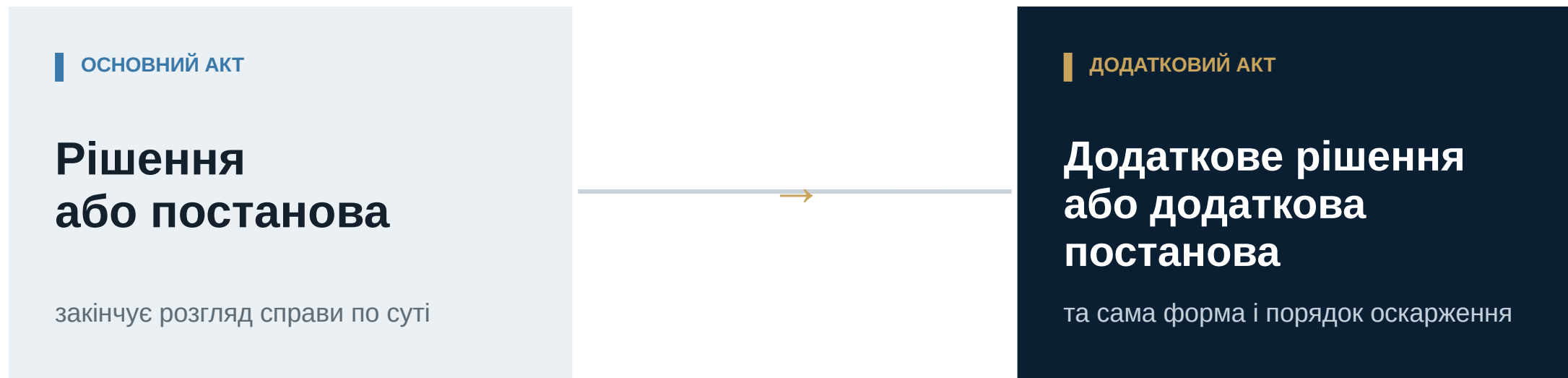
03

Окремі способи завершення

Закриття, залишення без розгляду або визнання позову — рішення щодо витрат не пізніше 10 днів.

Не можна створити підставу після рішення: заява, договір чи розрахунок, оформлені лише постфактум, не відновлюють пропущену процесуальну передумову.

Додаткове рішення стає частиною основного і оскаржується за тими самими правилами

Якщо суд уже розглядає наявність підстав для стягнення по суті, результат не оформлюється простою ухвалою про відмову.

Що має зробити сторона, яка просить компенсувати витрати

ДО УХВАЛЕННЯ РІШЕННЯ

01 Укласти договір

Визначити предмет доручення, модель і розмір гонорару.

02 Фіксувати послуги

Зберігати акти, описи робіт, розрахунки та платіжні документи.

03 Заявити вимогу

Просити про розподіл витрат окремо й обґрунтовано до рішення.

ПІСЛЯ УХВАЛЕННЯ РІШЕННЯ

04 Подати докази вчасно

Якщо про це заявлено наперед — не пізніше п'яти днів.

05 Пояснити необхідність

Пов'язати кожну послугу з процесуальною дією та результатом.

06 Обґрунтувати розмір

Показати співмірність зі складністю, часом, обсягом і значенням спору.

Заявити вчасно. Довести реальність. Обґрунтувати розмір.

Саме ця послідовність перетворює витрати за договором з адвокатом на суму, яку суд може покласти на іншу сторону.

- 01 Суд не діє замість сторін
- 02 П'ятиденний строк не замінює своєчасної заяви
- 03 Документи мають пояснювати зміст послуг
- 04 Неспівмірність доводить опонент
- 05 Закриття справи вимагає аналізу причин спору